

Wegwijzer in de Bijbel

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

29. God grijpt in om zijn volk te bevrijden

Bijbelgedeelte: Exodus 6:1 en 7:8-8:11

Het antwoord van de HEER op de klacht van Mozes

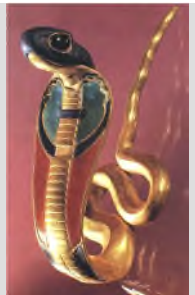
Nadat Mozes zich had beklaagd bij de HEER dat Hij Zijn volk niet had bevrijd, en dat de Farao hun toestand ernstig had verslechterd, antwoordde de HEER hem: "Nu zul je zien wat ik de farao ga aandoen: Ik zal hem met harde hand dwingen mijn volk te laten gaan, hij zal het zelfs uit zijn land weggagen". Waarom de Farao dit zou doen, had de HEER Mozes verteld, toen hij door de woestijn op weg was naar Egypte. Hij had Mozes toen opgedragen, dat hij tegen de Farao moest zeggen: "Dit zegt de HEER: Israël is mijn zoon, mijn eerstgeboren zoon. Ik heb je bevolen mijn zoon te laten gaan om Mij te vereren, maar dat heb je geweigerd. Daarom zal Ik je eerstgeboren zoon doden". Dit zou voor de Farao zo'n verschrikkelijke slag zijn – misschien was het wel zijn enige zoon, zijn opvolger – dat hij het niet langer kon verdragen. Maar zover was het nog niet: God zou hem maar liefst negen keer ernstig waarschuwen, en dus de kans geven te doen wat Hij van hem vroeg, voordat die vreselijke straf zou komen. Wat een geduld heeft God toch met ons mensen...

Mozes en Aäron moeten weer naar de Farao

Mozes en zijn broer Aäron moesten weer naar de Farao gaan, en hem de wondertekens laten zien die de engel Mozes bij de brandende doornstruik had laten zien. Aäron moest alles zeggen wat de HEER tot Mozes zei. Kennelijk moest Aäron ook de wondertekens doen. Want hij gooide zijn herdersstaf op de grond, en die werd een grote slang.

lets over de mythologie van Egypte

Dit wonderteken is belangrijk in verband met wat er volgde. Om het te begrijpen kijken we naar de Egyptische mythologie. De slang (cobra) was in Egypte het symbool van macht en heerschappij over vruchtbaarheid en welvaart van het land. Volgens de overleveringen had de god Geb (god van de aarde) de Farao aangewezen als drager van de cobra en als wettige heerser over Egypte. De Farao's toonden dat met een cobra op onder andere hun hoofd en hun scepter (heersersstaf).

Ook god van de zon Ra droeg een cobra op zijn zonnescijf. Zoals in veel primitieve religies was de zon de god van de dag. Maar er was ook een nacht, waarin de zon niet scheen en door de nacht (die stond voor de macht van de onderwereld) reisde. Ra had dan ook een tegenstander: de slangendemon Apep of Apepi. Bij zonsopgang en zonsondergang probeerde hij Ra op te slokken als die door de onderwereld reisde. Als dat Apep zou lukken, zou de zon niet meer opkomen en het leven verdwijnen. Zoals bij alle mythen zijn er verschillende verhalen. In één daarvan vernietigde de cobragodin Wadjet de slangen van Apep. In een ander verjoeg de god Seth, de beschermer van Ra, het monster. Het bloed van de gewonde slangendemon kleurde de hemel rood als teken van de overwinning van de zonnegod.

De Farao hield de grote slang van Mozes en Aäron voor een slang van Apep, en lachte er om. Hij wist dat Seth en Ra sterker waren dan de slangendemon. Daarom zei hij dat zijn geleerden en tovenaars dat ook wel konden. Hij liet ze roepen en, zoals magiërs doen, zeiden ze wat toverspreuken waarna ieder zijn staf op de grond gooide; en ja hoor... ze werden allemaal slangen. De Farao en zijn magiërs keken triomfantelijk: de God van Mozes en Aäron was niet machtiger dan de goden van Egypte. Misschien keken Mozes en Aäron wel wat beteuterd, want ze stonden wel voor schut. Maar de HEER was nog niet klaar: de slang van Aäron at alle slangen van de magiërs op. Daarna greep Aäron 'zijn' slang, die weer veranderde in zijn herdersstaf. Dit had de Farao goed moeten begrijpen: Seth, Ra en Wadjet waren minder sterk dan de HEER, de God van Mozes en Aäron! Niet Seth had Ra, en daarmee de Farao, beschermd, maar de HEER beschermde Mozes en Aäron en hun volk. Dit zou leiden tot het einde van de vruchtbaarheid en welvaart, een aantasting van het leven, en uiteindelijk tot de ondergang van het rijk van Ra en zijn Farao.

De eerste plaag over Egypte: water wordt bloed

De Farao dacht niet zo ver door, want hij was bezorgd hoe zijn grote bouwwerken af moesten komen zonder de Israëlieten, en daarom wilde hij hen niet laten gaan. Nadat Mozes en Aäron het paleis hadden verlaten, zei de HEER tot Mozes dat zij de volgende ochtend naar de Farao moesten gaan, als die zich in de Nijl ging baden. Daar moesten zij hem opnieuw vragen het volk te laten gaan; maar de Farao zou dat weer weigeren, en dan moest Aäron het tweede teken doen dat God Mozes had opgedragen.

Eerst moest Aäron als een heraut (de bringer van een officiële boodschap van de koning) de Farao aankondigen wat de grote Koning, de HEER van hemel en aarde en alle leven, zou doen: "De HEER, de God van de Hebreë-

ën, heeft mij naar u toegestuurd om te zeggen: 'Laat mijn volk gaan om mij in de woestijn te vereren.' Tot nu toe hebt u niet willen luisteren. Daarom – zo zegt de HEER – zal Hij u laten zien Wie Hij is. Ik zal met deze staf op het water van de Nijl slaan, en dat zal dan in bloed veranderen. De vissen gaan dood en de rivier zal zo gaan stinken dat de Egyptenaren het wel zullen laten nog van het water te drinken." Daarna strekte Aäron zijn herderstaf over de Nijl uit, sloeg op het water en draaide daarna om zijn as, zodat zijn staf in alle richtingen wees. Het water van de Nijl veranderde in bloed. En niet alleen van de Nijl, maar van alle kanalen, moerassen en zelfs open waterbakken. Zeven dagen bleef alle open water bloed. De vissen in de Nijl gingen dood en het water stonk verschrikkelijk. Iedereen moest in de grond graven om drinkwater te vinden en te overleven. De Egyptenaren kenden Sobek als god van het water. De Nijl zou zijn ontstaan uit zijn zweet. Hij had de kop van een krokodil en symboliseerde de vruchtbaarheid van de Nijl en de kracht van de Farao's. Het teken moest laten zien dat het met de kracht van de Farao gedaan was, omdat Sobek niet kon verhinderen dat de Nijl een dood brengende rivier werd. Maar ook nu bleken de magiërs hetzelfde te kunnen doen: ze veranderden water dat ze uit de grond hadden gehaald in bloed. En nadat het water in de Nijl en alle daarmee verbonden kanalen weer drinkbaar was geworden, veranderde Farao opnieuw niet van gedachten. Sobek had immers geholpen...

Maar er is ook een verband met het teken van de slang. Als de god Seth de demon Apep niet had overwonnen, zou de heerschappij over de vruchtbaarheid en welvaart van de Farao, als vertegenwoordiger van Ra, ten einde komen. Er zou geen leven in Egypte meer mogelijk zijn. Het teken dat Seth Apep had overwonnen, was dat de hemel rood kleurde van het bloed van de slangendemon. Nu liet de HEER, als teken van Zijn overwinning op de Farao, de Nijl rood van bloed kleuren – de rivier waarvan zij voor hun leven afhankelijk waren. Rood kleuren van de lucht zou niet geschikt geweest zijn omdat de Farao zou denken dat Seth had overwonnen.

Dit was het eerste van de grote wondertekenen, die God deed om de Farao zover te krijgen dat hij de Israëlieten liet gaan.

De tweede plaag over Egypte: kikkers

Hierna moesten Mozes en Aäron weer naar de Farao gaan om hem te vragen het volk te laten gaan, en hem aan te kondigen: "Weigert u dat, dan straf Ik uw hele rijk met een kikkerplaag. De Nijl zal wemelen van de kikkers; ze zullen uit het water komen en uw paleis binnendringen, tot in uw slaapkamer en uw bed toe, en ze komen in de huizen van uw hovelingen en van uw hele volk, zelfs in uw oven en baktroggen. Ze zullen ook op u en op uw volk en uw hovelingen springen."

Omdat de Farao weigerde het volk te laten gaan, strekte Aäron zijn staf uit over de Nijl en draaide weer rond om zijn staf over het hele land te laten

wijzen. Onmiddellijk sprongen er kikkers uit de Nijl. Eerst een paar, toen meer en meer. Ook uit de kanalen en moerassen sprongen zij te voorschijn. Het werden er zoveel dat het hele land er vol mee werd.

Waarom kikkers?

In de Egyptische godenwereld was de godin Heket een belangrijke beschermster bij de gevaren van zwangerschap en geboorte. Een vroedvrouw heette dienaar van Heket. Is hier misschien een verband met de tijd toen de onderdrukking van de Israëlieten begon en de vroedvrouwen alle jongetjes moesten doden? Heket werd afgebeeld met kikkerkop of helemaal als kikker. Samen met de oergoden Chnoem en Osiris was Heket verantwoordelijk voor de schepping.

Dit wonderteken van kikkers wees de Farao erop dat niet Heket verantwoordelijk was voor de schepping van alle wezens, maar de HEER, de God van de Israëlieten. Hij kon zoveel kikkers scheppen als Hij wilde en ze ook weer laten verdwijnen. En hoeveel Hekets of andere scheppende goden ze ook zouden hebben, ze zouden niets kunnen doen wat de HEER niet wilde. Overigens was er nog een kikkergod: Heh – een oergod die stond voor de oneindigheid.

De Farao gruwde van al die kikkers in zijn paleis. Hij kon niet baden, niet eten, niet naar bed. Overal zaten kikkers in... En slapen zou toch niet kunnen, omdat het gekwaak oorverdovend was.

Het ellendige was dat ze niet weggingen of na een week dood gingen. En als je er een paar honderd dood sloeg, waren er enkele ogenblikken later weer net zo veel. Ook de magiërs konden ze niet met hun formules wegtoveren. Daarom liet de Farao Mozes en Aäron komen en vroeg hen: "Bid tot de HEER dat hij mij en mijn volk van die kikkers verlost, dan zal ik het volk laten gaan om de HEER offers te brengen." Hij begreep dus goed dat alleen de God die al die kikkers kon laten komen, ze ook weer weg kon laten gaan. Dat was nodig, zodat hij zou gaan inzien Wie de alleen machtige God is. Mozes vroeg hem wanneer hij wilde dat hij tot de HEER ging bidden, en de Farao vroeg hem dat de volgende dag te doen. "Zoals u wilt", zei Mozes, "Dan zult u beseffen dat er niemand is als de HEER, onze God, want de kikkers zullen uit uw paleis en uit de huizen van uw hovelingen en uw volk verdwijnen en er zullen alleen nog kikkers in de Nijl overblijven." De volgende dag smeekte Mozes de HEER de kikkers te laten verdwijnen, en de HEER deed wat Mozes vroeg: de kikkers stierven. De mensen verzamelden de dode kikkers en gooiden ze op hopen, die ontzettend stonken. Iets wat de Egyptenaren vreselijk vonden, omdat het hen herinnerde aan ziekte en dood. Het wees hen echter ook op de onmacht van de leven scheppende Heket. Maar toen de Farao merkte dat de kikkers echt weg waren, weigerde hij koppig te doen wat hij had toegezegd...